

DE ZAKKENDRAGER VAN ROTTERDAM.

ezer! Indien gij slechts half zoo-
veel eerbied hebt voor nijvere
arbeidzaamheid, als de schrijver
van deze schets, dan verzoek ik
een blik van belangstelling voor
den man, wiens afbeelding voor
u ligt.

Inderdaad! in de geheele men-
schelijke maatschappij ken ik geen
stand, die zoo sprekend het denk-

beeld van noeste vlijt uitdrukt en als het ware verpersoonlijkt, als die,
waartoe de Zakkendrager van Rotterdam behoort. In de dierenwereld
zijn het de mieren, die bovenal den roem der arbeidzaamheid weg-
dragen. De zakkendragers nu zijn de mieren der maatschappij. —
Wie heeft ze nooit gadeslagen, die nijvere diertjes, hoe zij op de plaats
waar zich hun nest bevindt, een grimmelend leger vormen, dat on-
ophoudelijk heen en weder trekt en door elkander zwiert, zonder
elkander te belemmeren, terwijl zij de zwaarste lasten torsen?
Welnu, hetzelfde schouwspel, in het menschelijke overgebracht,

leveren dagelijks de Rotterdamsche straten, in de werkzaamheid der zakkendragers.

Het hoofdkwartier van dit nijvere leger is het zoogenaamde zakken-dragershuisje. Daar is het getal en de zwaarte der lasten bekend, die elken dag moeten worden getorst. De verdeling geschiedt bij het lot. Een eerlijk soort van dobbelspel. Terwijl elders de aanzienlijke speler aan een roekeloozen worp het vermogen van vrouw en kinderen waagt, dobbelen deze kerels om den last, waarmede zij hun brood verdienen. Schieten er manschappen over, dan worden de hoogste nommers ontslagen, over welke teleurstelling zij zich gewoonlijk in de kroeg zoeken te troosten.

Nadat het groote leger in compagnieën en sectiën verdeeld is, be-geven zich de onderscheiden koppels ieder naar de hun aangewezen plaats. Daar gekomen wordt het werk nader onder hen verdeeld. Verondersteld, zij zullen turf opdragen. Dan krijgt ieder zijn post. Sommigen staan bij de schuit en stapelen de manden. Anderen dragen ze aan. Anderen winden ze op, of brengen ze naar boven. Anderen eindelijk schikken de turven op den zolder. Bij dit alles nu heerscht een regelmatigheid, die mij dit werk dikwijls met verbazing heeft doen gadeslaan. De acht, tien of twaalf menschen zijn niet meer zoovele menschen. Het zijn onderscheidene leden van één lichaam. Het zijn raderen van een machine. Nauwelijks is het sein gegeven of het levend werktuig raakt in beweging. Geen raderen, door stoom bewogen, draaien geregelder in denzelfden kring rond en grijpen juist in elkander, dan de dragers elkander de hand leenen. Op den weg, dien zij hebben af te leggen, doen zij nooit een pas meer of min, komen zij nooit een seconde te vroeg of te laat. Bij het overgeven en overnemen van de vracht wisselen zij geen woord, geen wenk, geen blik zelfs. Ook is hun geheele denkkraft in hun werk als verzwolgen. Geen automaten kunnen werktuigelijker arbeiden. Maar daarom bezit ook hun arbeid den regelmatigigen en zekeren gang van een uurwerk. O, dacht ik wel eens bij dit gezicht, wanneer wij menschen in de wereld even goed onze plaats wisten te kiezen en te bewaren, en elkander even gediensig en trouw de hand reikten, welk een schoon en heerlijk werktuig zou het nu dikwijls verward samenstel der maatschappij zijn, en hoe schoon en heerlijk vooral het werk, dat daardoor zou worden tot stand gebracht.

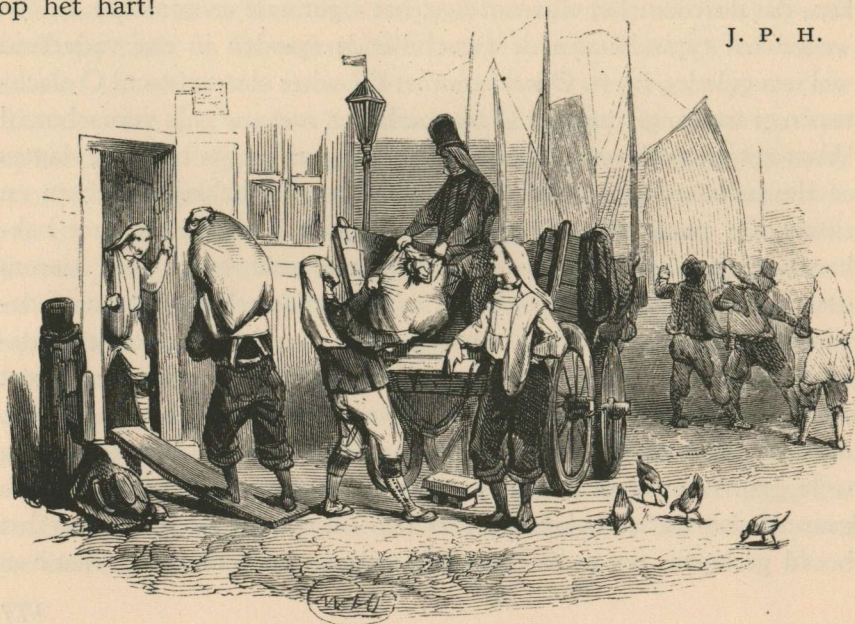
Het werk is volbracht. Het rad is afgeloopen. Het werktuig staat stil. Op eens komt er weer leven in deze houten automaten. Het gelaat, waarvan het zweet met den arm wordt afgeveegd, ontspant en ont-rimpelt zich, en glimt van de voldoening van wel volbrachten arbeid. Men schertst met de meid, wier zolder men van turf heeft voorzien, die met een milden teug Schiedammer de dorstige herten komt laven. Het verdiend loon wordt ontvangen en verdeeld. Men gaat uiteen.

Meent echter niet, dat dit werktuigelijke de zakkendragers ook buiten hun werk bijblijft. Gij zoudt hun grootelijks te kort doen. Boerenkinkels mogen ook buiten het veld iets van het *dommekrachtige* behouden, dat hun op het veld eigen is: bij de wakkere zakkendragers is dit anders. Nauwelijks is de arbeid van hun schouders, of zij zijn zulke vroolijke en flinke kerels, als gezonde arbeid ooit gemaakt heeft. En geen wonder. Zij hebben een ruime en eerlijke broodwinning. Zij behooren zeker slechts tot de klasse der sjouwerlieden, maar zijn echter verre boven deze verheven. Zij behoeven niet op werk te wachten of er om te bedelen, gelijk deze; maar vinden iederen morgen hun taak en last gereed. Daarbij vormen zij onderling een gesloten college, een soort van gild. Nu zijn de patenten, en de algemeene vrijheid, gelijkheid en broederschap, waarvan zij het uitvloeisel zijn, wel een heerlijke uitvinding, maar niemand zal mij echter tegenspreken, dat daardoor het eigenaardige, het afgeronde en gemunte, in één woord het typische van de verschillende standen in ons vaderland wel iets geleden heeft. O bakkers met uw witte slaapmutsen! O slachters met uw lange messen! O timmerbazen met uw gele voorschoten! Waar zijt gij gebleven? Neen, wij hebben geen rechte bakkers, slaggers of timmerbazen meer. Wij hebben lieden, die bakken, slachten en timmeren; maar het bakkersvoorkomen, de bakkersgeest, het bakkershart, dat alles is met de witte slaapmuts verdwenen. Eere daarom den zakkendragers, die nog iets van het genootschappelijke en federatieve hebben behouden, dat vroeger den grondslag van onze staats-en maatschappelijke huishouding uitmaakte. Zij vormen een soort van broederschap, die hen met een zweem van *esprit de corps* bezielt, dien zij ook door het dragen van een ordeteeken zoeken aan den dag te leggen. Men heeft hen alleen te zien loopen, gelijk zij naar werk gaan of daarvan terugkeeren, met den linnen zak bevallig over het hoofd geslagen, om in hen den zakkendrager te herkennen. Wat hun

echter nog meer gewichtigheid bijzet, is het gevoel, dat zij min of meer tot de stadsambtenaars behooren, en dus als verre planeten in de zonnebaan der burgemeesterskamer wentelen. Zij zijn dan ook het college, dat bij hooge gelegenheden de lagere standen vertegenwoordigt; zij hebben het privilege om de paarden van 's Konings koets te spannen en den kostelijksten aller lasten te trekken. Het gebeurt hun dan ook niet zelden dat het koninklijk oog, met voorbijgang van anderen, die zich verbeelden hooger te staan, op hen afdaaft. Zoo wierp het feest, op den laatsten oudejaarsavond door Z. M. aan de Haagsche turf- en zakkendragers gegeven, op al hun ambtgenooten een weerschijn van eer en aanzien, dat hen den zak nog fierder dan anders over het hoofd doet dragen. Men zegt dan ook, dat op dien avond menig zakkendrager zoolang op Willem II heeft geklonken, totdat het actief van zijn naam in passief was overgegaan.

Doch laat ik niet lasteren. Weliswaar zijn de zakkendragers vooralsnog geen leden van het Matigheidsgenootschap, en ik vrees of zij het ooit zullen worden. Maar even weinig plegen zij dronkaards te wezen. Zij zijn te bang om den zak, waaruit zij leven, te verliezen. Overigens zijn zij, als meest allen, die zwaren arbeid verrichten, kloek van voorkomen, trouw van hart en braaf van inborst. Het gaat hun als veeltijds: hoe zwaarder last op de schouders, des te lichter last op het hart!

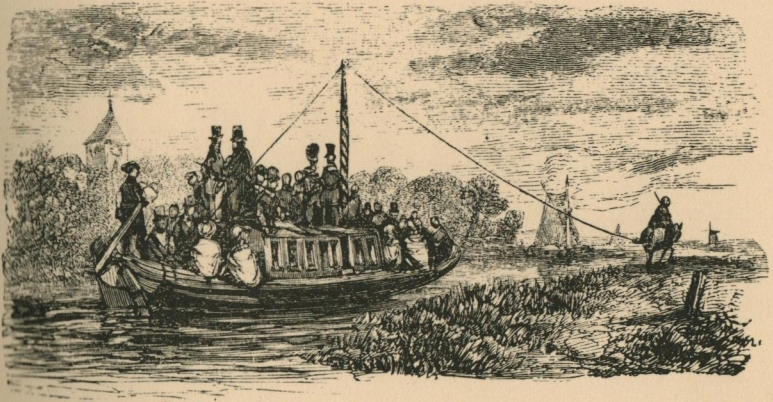
J. P. H.

DE NEDERLANDEN

Karakterschetsen, kleederdrachten, houding
en voorkomen van verschillende standen

MET GRAVUREN VAN
HENRY BROWN

1936

N.V. UITGEVERS-MIJ „PARNASSUS”
AMSTERDAM

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger
 reeds en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een anti-Duitsche villa-
 lieg, die hierin zeer schijnt voorte
 komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het recht
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „aangehouden“. De natiezen der
 Leekening hebben zij echter kunnen
 aekedalen en deze werden vereen-
 ligd, waardoor werdrekken van deze
 oude Leekeninge weder uitgeplaten
 zijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reeds waren van de boven-
 zensende 150 exemplaren gues
 en ook „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiker.